

Kilátásaink 2012-re

Újjászervezett gazdaságpolitikák kora

szöveg: Lentner Csaba egyetemi tanár

Lejtmenetben a világ gazdasága. Az angolszász jelzálogpiacok 2007 tavaszától elindult válságával új korszak kezdődött az emberiség történelmében. A leges-legújabb kor, ami valószínű, hogy a permanens válságok kora lesz.

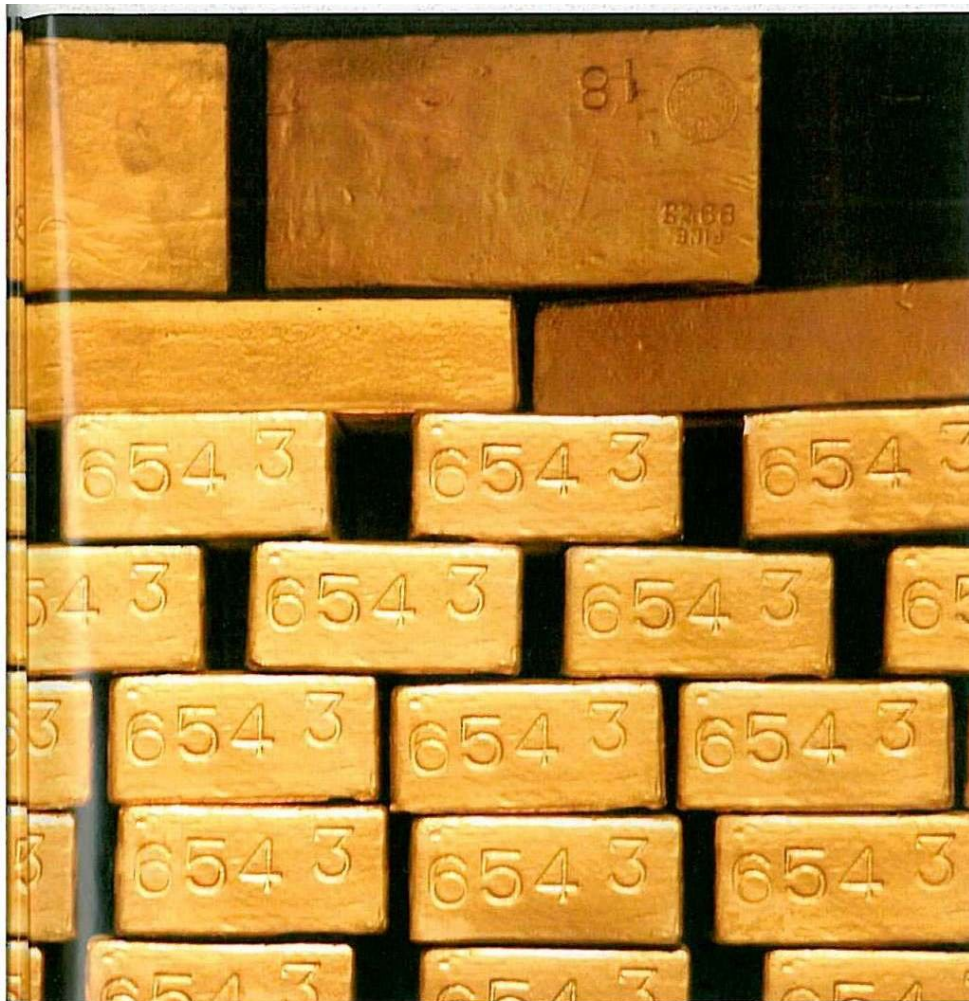
Noha a fejlett piacgazdaságok jó négy éven át sikeresen alkalmazták John M. Keynes gazdaságfilozófiáját, a költségvetési hiány növelésével elérhető belsőkereslet-generálást, az eredmények azonban felemásak. Keynes, annak idején – közpénzekből – még a piramisépítést, üres whiskys üvegek dollárral való teletömetését, eláztatását, majd kiáztatását is lehetségesnek tartotta annak érdekében, hogy nőjön a foglalkoztatás, áramoljanak bérek a munkásokhoz, és az így létrejövő jövedelmek indítsák be a fogyasztást, ami inspirálja a termelés bővülését. Az 1929–1933-as válság elleni küzdelemben a keynesi recept beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A 21. század elején a fejlett nyugati demokráciák viszont csak átmeneti sikerekről számolhatnak be. Alattomos ez a mostani válság. Nem akar elmúlni. Az Amerikai Egyesült Államok gazdasági problémáit a mértéktelen importbeáramlás, és az azt kikényszerítő fogyasztói mámor okozta. És a mértéktelen fogyasztói igények kielégítését lehetővé tevő felelőtlen hitelezési gyakorlat. 2008 és 2011 között az amerikaiak 150 milliárd dollárral csökkentették a külkereskedelmi mérleg deficitjüket. Igaz, 2003 és 2008 között viszont 300 milliárdal növelték. Bár a fogyókúrák mindig

nehezen mennek, ráadásul a költségvetési hiányuk – a The Economist adatai alapján – a 10 százalékos értéket súrolja, mert a bankok, autógyárak megmentése a költségvetési hiány növelése terhére történt. Hazánkhoz közelítve, az Európai Unióban is eléggé lehangelő a helyzet. Görögország államcsődje bekövetkezett. Bejelentése technikai okokból még várat magára. Portugália, Spanyolország, Olaszország gazdasági kilátásai sem kecsegtetőbbek. Írország már korábban elvérzett. És lassan a segítség, a közel 200 milliárd dolláros külkereskedelmi mérlegtöbbletet évről évre felmutató német gazdaság ereje, türelme is fogytán. Az Európai Unió, és benne az eurózóna súlyos válságban van. A világ fejlődési trendjei megtorpantak, erővonalai átrendeződnek. Az Európai Uniót a biztos bukástól a nyersanyagokban gazdag, 100 milliárd dolláros külkereskedelmi mérleg aktívummal rendelkező Oroszország EU-ba integrálása mentheti meg, és Kína fokozottabb térségbeli szerepvállalása. 300 milliárd dolláros exporttöbbletéből, külkereskedelmi mérleg pozitívumából kistafirungozhatná a dél-európaiakat is. Egy lehetséges kínai, szaúd-arábiai, orosz pénztöke-invázió azonban a világ katonai, politikai erőviszonyait is átrendezi.

A fejlődés epicentruma, a hatalom fészke az északi féltekéről délre, egész pontosan délkeletre helyeződik át. Barack Obama a Time 2011. október 17-i számából idézett mondata is ezt igazolja: Amerika könnyűnek találtatott, állítja az elnök. A World Economic Forum (WEF) versenyképességi ranglistáján az 5. helyre szorult, már Szingapúr is megelőzi. Katasztrófális a matematikaoktatás színvonala az Államokban, a világranglistán az 51. helyre zuhant. Kalifornia Államban például a börtönök fenntartásra fordított összeg majd négyeszeresére nőtt 30 év alatt, a GDP százalékában mérve.

Magyarországon magas az itt lévő külföldi működő tőke- és pénztökeállomány. Ez jellemzi a mögöttünk álló majd negyedévszázados piacgazdasági modellünket. Nyugati gazdaságpolitikákat másoltunk. Egyre inkább úgy tűnik, nem kellő körültekintéssel. Ha Magyarországon éves költségvetést és mögé átfogó gazdaságpolitikát alkotunk, a nemzetközi folyamatoktól nem vonatkoztathatunk el. És pontosan ez a 2012-re beterjesztett költségvetési törvénytervezet alapkonceptiója. Saját erőből megmaradni, majd talpra állni. Az Egyesült Államok és az Európai Unió fejlettnak mondott magja ugyanis





nem képesek a neoliberális piacgazdaság alapjának tekintett kereslet és kínálat közötti egyensúlyt fenntartani. A piaci szereplők szabályozástól, állami ellenőrzéstől mentes működése sem folytatódhat. Az elmúlt négy év azt igazolja, hogy a piaci szereplők állami beavatkozás nélkül képtelenek magukat a bajból kihúzni, sőt családokat, országokat rántanak magukkal. A fegyelmezett gazdaságpolitikák kora jött el, ahol a kormányok gazdaságszervező funkcióikkal élve szabályozzák a piaci

A 2012-es költségvetési

törvénytervezet

megmaradásunk, egyidejűleg

versenyképességünk

céljait szolgálja.

már nincs abban a helyzetben, hogy bennünket megsegítsen. A nyugatról keletre irányuló segélyezések kora lezárult. Ezért kell a közmunkaprogramokra nagyságrendekkel több pénzt fordítani, csökkentve ezzel a munkanélküliséget. Szociális segély helyett munkát kell biztosítani. Ezért kell – a Széll Kálmán-terv mezsgyéjén – a felsőoktatási, egészségügyi kapacitásokat ésszerűsíteni, a pazarlásokat, a párhuzamosságot kiiktatni. Ezért kell a kisvállalkozások kötelező könyvvizsgálatának értékhatárát növelni, csökkentve ezzel a bürokratikus költségeket.

Eladósodtunk. Ezért kell az országvédelmi tervben a devizahiteles családokat a lélegzetvétel lehetőségéhez juttatni, akiknél 40 milliárd dollár értékű adósság halmozódott fel. 10 milliárd az önkormányzatoknál, az állam közvetlen terhe pedig 110 milliárd dollár. Összeadva: 160 milliárd dollár. A rendszerváltozás elején a bennünket terhelő, akkor csak állami adósság 20 milliárdot tett ki. A 2012-es, majd az azt követő költségvetésekben óriási összegeket fog lekötni a csődvédelem, vagyis a családok, az önkormányzatok és az állam megmentésére fordítandó keret. A forint elleni spekulációs támadások erősödni fognak, romolni

fog az árfolyam, az adóssággal azonban nem úszhatunk el. A világ pénzügyei nem a stabilizálódás irányába mennek. A magyar kormány takarékosági intézkedéseire, a szociális juttatások, kerkedezményes nyugdíjak felülvizsgálatára ezért van szükség. A túlélésünket magunknak kell megszervezni, és a túlélés forrásait sem gazdálkodja ki helyettünk más.

Valóban versenyképessé kell tenni a termelőszektorunkat. A csúcstechnológiai színvonalú termékek aránya a magyar exporton belül vetekszik a finn, japán adatokkal. De probléma, hogy az OECD országok közül nálunk a legmagasabb az export importfedezete. Magyarországon az összeszerelő üzem lett. Alacsony a legyártott termékhez adott új érték, a szellemi tőke aránya. Hozzá az alkatrészt, mi pedig összeszereljük. A változtatás elengedhetetlen. Adottságaink alapján bőven képesek vagyunk saját élelmiszer-szükségletünk előállítására. Csökkenteni kell az importot, így a hazai termelés támogatásának növelését rendelni el a jövő évi költségvetés.

Mi az új típusú magyar gazdaságpolitika tudományos háttere? – merülhet fel a kérdés az olvasóban. 2007 tavaszára nyilvánvalóvá vált a világban, hogy a piaci szereplők önmagukban

szereplők működését. Magyarországon ez már tavaly elkezdődött. Az arányos közteherviselés érdekében a bankadó, az energiacegek adójának kiszélesítése, a pénzügyi felügyelet fogyasztóvédelmi intézkedései, mezőgazdasági áruk minőségi vizsgálata, hogy csak a fontosabbak említsük. Az ország külgazdasági és külső finanszírozási kapcsolatrendszerét diverzifikáljuk. A hagyományos, ám egyre gyengülő nyugati országok mellett már a világ-gazdaság egyre erősödő centrumai felé fordulunk. Ezek voltak a polgári társadalomtudományi műhelyek 2010 előtt készült javaslatai. Most kormányozva, ezek mentén araszolhatunk.

A 2012-es költségvetési törvénytervezet megmaradásunk, egyidejűleg versenyképességünk céljait szolgálja. Nem csak a termelőszektor hagyományos értelemben vett versenyképességén kíván javítani. Az igazi versenyképesség magába foglalja a társadalom versenyképességét, a változásokhoz, újjászervezéshez való hozzáállás minőségét is. Magába foglalja az állam igazgatásának megújítását. A változások kikényszerítésének képessége, végrehajtása és az átszervezés minősége, annak jó iránya testesíti meg egy ország valódi versenyképességét a 21. században. ■